

8. Răduț-Taciu R., Bocoș M.-D., Chiș O. (coord.) Tratat de management educațional pentru învățământul primar și preșcolar. Pitești: Ed. Paralela 45, 2015.
9. Stoica-Constantin A., Neculau A. (coord.) Psihosociologia rezolvării conflictelor. Iași: Ed. Polirom, 1998.
10. Stan E. Profesorul între autoritate și putere. București: Ed. Teora, 1999.
11. Țoca I. Management educațional. Ediția a 3-a. București: Ed. Didactică și Pedagogică, 2008.

**DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR SOCIALE LA
LECTIILE DE DEZVOLTARE PERSONALĂ ÎN CLASELE
PRIMARE**

Liliana SARANCIUC-GORDEA, dr., conf. univ.

Summary

This article elucidates the theoretical and normative aspects in terms of development of social skills in the lesson Personal development at the primary education level.

Din perspectiva socializării personalității (M. Constantinescu, L. Pavlenco), societatea solicită dezvoltarea unor noi oportunități pentru intervenția socială prin cercetarea *competenței sociale* orientată spre soluționarea problemelor actuale legate de procesele de adaptare, integrare, socializare a personalității [1, 2].

Conform Recomandărilor Uniunii Europene, din categoria de competențelor-cheie (A. Gremalschi, 2015), *competențele sociale* se referă la competențele personale, interpersonale și interculturale și toate formele de comportament care permit fiecărei persoane să participe în mod eficace și constructiv la viața socială și profesională. Aceste competențe sunt legate de bunăstarea personală și socială în vederea înțelegerii codurilor de conduită și a obiceiurilor din diferite medii în care activează persoanele [3, p. 11, 15].

Conform Recomandărilor Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene, în documentele OECD (Organizația

pentru Cooperare și Dezvoltare Economică), unde se abordează noțiunea de competență [ibidem, p. 18, Competențele-cheie, conform abordărilor OECD], *competențele numite „sociale”, „interculturale” sau „relaționale”* (p. 19, punctul 2) sunt de „a interacționa în grupuri sociale eterogene” și „indispensabile, pentru a învăța, a trăi și a munci împreună cu alții” [ibidem, p. 17].

Competențele sociale, prin prisma competențelor-cheie, stipulate în *Sistemul de competențe pentru învățământul primar din RM* (2018), ca componentă a *Curriculumului Național* pentru învățământul primar, sunt considerate *competențe transeversale /transdisciplinare* (p. 11) – *competențe sociale și civice* (g) ce concretizează unele domenii de cunoaștere la aria curriculară (p. 179) „Consiliere și dezvoltare personală”, disciplina *Dezvoltare Personală* (DP – în continuare).

Prin prisma dată, *competențele sociale/competențe transdisciplinare* pentru învățământul primar sunt circumscrise de „Profilul de formare al absolventului”, ce proiectează *Idealul Educațional* ca „persoane angajate civic și responsabile” (p. 13) [4].

Din perspectivă *teoretică*, conceptul de *competență psihosocială* (L.S. Vîgotski (1974), J. Bruner (1990), J. Ciarrochi, A. Chan, P. Caputi (2000), M. Argyle (1998), M. Caluschi (2001), O. Gavril (2002), M. Constantinescu (2004)) se referă la *capacitatea* unei persoane de a *relaționa* într-un mod adecvat *cu alte persoane*, a avea capacitatea *de a coopera și colabora* în cadrul unui *grup*, precum și de *a se face plăcut de ceilalți*.

Din perspectivă *pedagogică* (D. Horkins, E. Macavei, N. Silistraru, M. Ștefan), *educația socială* pune accentul pe *dezvoltarea competențelor sociale*, având la bază *paradigma socială* – respectarea regulei. În ultimii ani (A. Cara, L. Pogolșa, I. Crigor et.al. (2012)), din perspectiva dată, au fost lansate reforme importante în sectorul public, cu scopul de a promova drepturile sociale, iar reforma în sistemul educației este considerată una dintre cele mai importante pârghii de schimbare socială, deoarece *școala*

este cea care asigură liantul social prin dezvoltarea integrală a personalității elevului, responsabilizarea socială a elevului, formarea la elevi a competențelor de integrare/incluziune socială [5],

Poziția dată abordează *Educația Socială* din perspectiva realistă a vieții cotidiene, antrenând valorile sociale cunoscute la celelalte discipline școlare și constituind un ansamblu unitar, integrativ de cunoștințe, capacități și atitudini, ale căror componente sunt reciproc condiționate și au drept obiectiv major pregătirea elevului pentru a aprecia schimbările din mediul social [ibidem].

Așadar, *mediul școlar*, ca *spațiu* instituționalizat de *socializare*, trebuie să participe nu numai la activități de dezvoltare cognitivă, ci și la procese ce prilejuiesc stabilirea de relații interpersonale prin desfășurarea activităților cu rol socializator, promovând interacțiunile sociale și formarea la elevi a *abilităților sociale*.

În mediul școlar, ca spațiu instituționalizat, după M. Ștefan (2003), trebuie echilibrat raportul de forțe între *devenirea intelectuală* a elevilor (competențele academice) și *devenirea socială* prin participare nu numai la activități de dezvoltare cognitivă, ci și la procese ce prilejuiesc stabilirea de relații interpersonale, prin desfășurarea activităților cu rol socializator, promovând interacțiunile sociale și formarea la elevi a *abilităților sociale*.

Ghidul de implementare a curriculumului pentru învățământul primar (2018) la disciplina DP, susține (p. 227) că proiectează ca țintă grupul formal – clasa de elevi, care, spre deosebire de alte grupuri sociale, este un grup prin excelență educațional și urmărește să răspundă nevoilor tuturor elevilor, în sensul că propune activități structurate de stimulare a dezvoltării în domeniul social, cognitiv, afectiv și domeniile de carieră. Vizează formarea comportamentelor care permit elevului să-și exploreze trăsăturile de personalitate și abilitățile sale specifice, să-și asume responsabilitatea pentru comportamentul personal, pentru dezvoltarea atitudinii pozitive față

de sine și a modului de interacțiune armonioasă cu ceilalți pe tot parcursul vieții [7].

Din perspectivă *metodologică*, în contextul noii paradigme educaționale, unde elevul reprezintă, după I. Nicola (2003), alături de profesor, unul dintre „agenții acțiunii educaționale”, *competențele sociale* se referă la relația elevului cu semenii, cu profesorul, familia, societate și vizează dezvoltarea capacității de acțiune și apreciere în domeniile sociale, printr-o serie de *abilități* și ele *sociale* sau de *viață*.

Abilitățile de viață [9] evidențiază nivelul dezvoltării personalității individului, inteligența sa emoțională, legată în mod directă de *abilitățile sociale* și cele *de gândire*. Cu ajutorul abilităților sociale ne integrăm în diferite formațiuni grupale; dezvoltarea socială evidențiază faptul că indivizii și-au achiziționat comportamente adecvate inițierii și menținerii relațiilor cu ceilalți, atingerii unor scopuri. Imaturitatea interacțiunilor sociale conduce la percepția deficiară a indicilor sociali, la dificultăți în reglarea emoțiilor și comportamentelor, în înțelegerea limitată a riscurilor sociale, în judecăți sociale imature. Pe tot parcursul vieții, avem nevoie de *abilitățile sociale*, pentru: a comunica; a ne cunoaște; a asculta; a exercita influențe asupra altor persoane; a colabora și coopera cu ceilalți; a lucra în echipă; a menține relații (pp. 12-13).

Din categoria de *abilități sociale formate și dezvoltate în vârsta școlărității*, [10] se pot enumera:

- apropierea de alte persoane într-un mod pozitiv și agreeat;
- exprimarea liberă a dorințelor și a preferințelor precum și a tendinței de acțiune;
- capacitatea de a lua singur decizii și de a prezenta alegerea altor oameni cu posibilitatea de a o modifica în situația în care ceilalți oferă sugestii foarte bune;
- a-și exprima sentimentele atât pozitive, cât și pe cele negative într-o manieră clară, fără însă a le direcționa spre cineva („a nu-și vărsa nervii pe alții”);

- a câștiga acces, a primi și a oferi invitații de joacă împreună cu alți copii;
- a aduce contribuții remarcabile la un proiect de grup, la o idee de joacă sau activitate desfășurată împreună cu alții;
- a manifesta interes pentru obținerea de informații, pentru a ști mai multe, a afla aspecte cât mai noi, din domenii cât mai variate;
- capacitatea de a lucra și a realiza o activitate într-un grup care nu este omogen din punct de vedere etnic, religios ori al vârstei;
- capacitatea de a se exprima din punct de vedere nonverbal (prin intermediul gesturilor, al mimicii, al posturii).

Așadar, *abilitățile sociale* sunt abilități *dobândite* printr-un proces extrem de *complex*, în care *modelul comportamental* are un rol determinant, iar *cadrelor didactice* le revine rolul de a le *crea elevilor posibilități*, de a-i ajuta să aibă libertate interioară și capacitate de a se conduce în manieră proprie (autonomie), ținând cont de regulile fixate în mediul social.

Procesul dat, la lecțiile de DP se valorifică prin utilizarea metodelor activ-participative, capabile să mobilizeze energiile elevului, să-i concentreze atenția, să-l facă să urmărească cu interes și curiozitate lecția, să-i câștige adeziunea logică și afecțiunea față de cele nou învățate, capabile să-l îndemne să-și pună în joc imaginația, înțelegerea, puterea de anticipație, memoria (B. Miller, 2002) și strategii care presupun lucrul în echipă, cooperare, coordonare, împărțirea sarcinilor și generează contexte interacționale, în care se câștigă experiență.

Bibliografie

1. Constantinescu, M., Competența socială și competența profesională, Editura Economică, București, 2004.
2. Particularitățile psihologice de dezvoltare ale competenței sociale în ontogeneză. Pavlenko Lilia, disponibil la: http://www.cnaa.md/files/theses/2015/21957/lilia_pavlenko_thesis.pdf

3. Formarea competențelor-cheie în învățământul general: Provocări și constrângeri. Studiu de politici educaționale. A. Gremalschi, 2015, disponibil la:
<https://www.soros.md/files/publications/documents/Studiu%20Formarea%20Competențelor-Cheie.pdf>
4. Curriculumul Național pentru învățământul primar, disponibil la:
https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_primare_05.09.2018.pdf
5. Cara, A. (coord.), Educație socială și financiară. Ghid metodologic, Editura Lyceum, Chișinău, 2012.
6. Ștefan, M., Teoria situațiilor educative, Editura Aramis, București, 2003.
7. Ghidul de implementare a curriculumului pentru învățământul primar (2018), la disciplina DP, disponibil la:
https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_curriculum_primare_rom_5.pdf
8. Nicola, I., Tratat de pedagogie școlară. Modernizarea învățământului, Editura Aramis, București, 2003.
9. Ghid formarea abilităților sociale, disponibil la:
<https://www.isjsb.ro/d2018/GHID%20consiliere%20remediala.pdf>
10. Ce înseamnă competențele sociale?, disponibil la:
<https://www.suntparinte.ro/ce-inseamna-competentele-sociale>
11. Miller, B., Formarea calităților, Editura Arc, Chișinău, 2002.

**DEZVOLTAREA ABILITĂȚILOR METACOGNITIVE ALE
ELEVILOR CLASELOR PRIMARE ÎN PROCESUL
ACTIVITĂȚII DE REZOLVARE A PROBLEMELOR DE
MATEMATICĂ**

Tatiana DUBINEANSCHI, dr., conf. univ.

Summary

This article discusses the issue of developing metacognitive abilities in primary school pupils during the process of solving math problems. The concept of metacognition and its structure is elucidated, the normative framework for the formation of metacognitive abilities is specified and some specific strategies are briefly described.